

Jordi Arbonès

Visat núm. 11
(abril 2011)

per Alba Pijuan i Vallverdú

Jordi Arbonès i Montull (Barcelona, 1929-Buenos Aires, 2001). Assagista, contista, traductor, corrector, activista cultural i director teatral. La seva infància va transcórrer a Barcelona, on ja als catorze anys va començar a treballar d'aprenent en una distribuïdora de materials elèctrics i, alhora, duia la tenidoria de llibres a l'Acadèmia Fernández del carrer Princesa. Va aprendre anglès de manera autodidacta en els inicis i, posteriorment, amb un professor particular. El 1955, el seu afany per millorar el coneixement d'aquesta llengua el va dur a fer un viatge d'estudis a Londres.

També va estudiar la llengua i la literatura catalana amb el mestre Antoni Jaume i va convertir-se en un entusiasta lector de la literatura anglesa i nord-americana. El 1956 va marxar cap a l'Argentina, on es va casar i va tenir dos fills. En arribar a Buenos Aires, i després de treballar un parell d'anys en un despatx, va ser contractat per l'editorial Poseidón, de Joan Merli, en la qual feia de corrector i supervisava originals mentre aprenia tot el que tenia relació amb l'edició de llibres. Fou llavors quan es va iniciar en la seva ingent tasca com a traductor, primer en espanyol, amb novel·les policíiques en què no constava el seu nom, i després en català, a la primèria dels anys setanta. També va contribuir a difondre la cultura catalana a través de les seves activitats al Casal de Catalunya, on fins al 1966 va tenir una forta presència dins les comissions de cultura i teatre, com a secretari de redacció de la revista *Catalunya* i com a director —durant un període de tres anys a partir de 1962— de diverses obres de teatre, entre les quals destaquen l'estrena de *La nostra mort de cada dia* de Manuel de Pedrolo, *Parasceve* de Blai Bonet, *Antígona* de Salvador Espriu, *És perillós fer-se esperar* de Josep M. Espinàs, *Nord enllà* de Ricard Salvat i la lectura de *La pell de brau* d'Espriu. El 1964, en col·laboració amb Jordi Solé, i per tal de commemorar l'aniversari del naixement de William Shakespeare, va posar en escena una adaptació d'*Otel·lo* basada en la traducció de Josep M. de Sagarra. El 1966, amb altres compatriotes, va fundar l'Obra Cultural Catalana, de la qual va ser membre actiu impartint diverses conferències i dirigint sessions de teatre.

Arbonès va ser un traductor prolífic que va dur a terme noranta-sis traduccions al català, tres de les quals romanen inèdites —*En contra de Barcelona* i *Pintar és tornar a estimar* de Henry Miller i *L'home que va néixer per morir penjat* de Richard Hughes— i quaranta-vuit a l'espanyol. Entre les traduccions a la nostra llengua s'inclouen obres d'autors cabdals dins la literatura universal: clàssics de la literatura anglesa com ho són Charles Dickens, Jane Austen, Robert Louis Stevenson o Charlotte Brontë; novel·listes nord-americans del segle XX com ara Henry Miller, Ernest Hemingway, William Faulkner o John Steinbeck; clàssics europeus com ara Anaïs Nin o Vladímir

Nabòkov; autors de novel·la negra nord-americana com ara Raymond Chandler, Ross MacDonalld o Donald E. Westlake; dramaturgs nord-americans com ara Tennessee Williams o Arthur Miller; i clàssics de la literatura juvenil com ara C. S. Lewis o Rudyard Kipling. Això no obstant, la seva tasca traductora no tan sols es distingeix per la quantitat de volums traduïts, sinó també per la qualitat dels seus textos, reconeguda pels diversos premis rebuts, entre els quals destaquen el Premi de Traducció en Prosa de la Generalitat de Catalunya per *La fira de les vanitats* de William Thackeray (1986) i el Premi Nacional de Traducció de la Institució de les Lletres Catalanes per *Una història de dues ciutats* de Charles Dickens (1991-1993).

De la seva producció com a assagista, cal remarcar els quatre articles dedicats a la tasca de traducció publicats a la *Revista de Catalunya* entre 1995 i 1996, els quals constitueixen un corpus teòric de gran interès per als estudiosos de la teoria de la traducció. En l'article publicat el març de 1995, «Reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció», Arbonès detalla, d'una banda, una sèrie de conceptes generals sobre la professió i, de l'altra, aconsella els futurs professionals sobre la metodologia que cal seguir a l'hora de traduir. En «Més reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció», gener de 1996, l'autor enumera i detalla una sèrie de dificultats amb què va topar a l'hora de traduir diverses obres cabdals de la literatura, i intenta marcar un punt de referència per a casos semblants. En el tercer article, «Encara més reflexions sobre aspectes pràctics de la traducció», febrer de 1996, fa una defensa aferrissada de la llengua literària enfront del català *light* que es vol imposar des d'alguns sectors: el traductor ha de seguir el model de llengua de l'autor original, fins i tot si això implica separar-se del «català que ara es parla». Finalment, en «La censura sobre les traduccions de l'època franquista», juny de 1995, l'autor fa un repàs de com la censura franquista va afectar l'edició de diverses traduccions seves.

[**Per saber-ne més**](#)